

Ebigambo by'Obuwanguzi

William Henry Harrison, pulezidenti wa Amerika ow'omwenda, ye yawa okwogera okusinga obuwanvu mu kutongoza mu likodi. Yali ya bigambo ebisukka mu 9,000. Harrison atekwa okuba nga yenyumiriza nnyo mu kwogera okwo kubanga obudde bwali bunnyogovu, enkuba, nga January ku makya. Yagaana okwambala ekkooti oba okufunza endagiriro ye. Oluvannyuma lw'okuyimirira mu mbeera ezo ez'ennaku okumala essaawa bbiri yakwatibwa ekifuba era n'afa nga tewannayita mwezi gumu. Waliwo eyasekeredde nti, "Tewali pulezidenti ayogedde bingi n'akola kitono."

Kati ekyo kyawukanye ku ekyo Yesu kye yakola bwe yawanika ku musaalaba ogwo ku lusozi oluyitibwa "Kaluariyo." Ebigambo bye yayogera byali bitono. Tulina musanvu zokka eziwandikiddwa. Zaali nnyimpimpi. Tewali kimu kisukka bigambo kkumi mu Lungereza. Naye wadde nga baali batono era nga bampi, emirembe gyonna gyakyusibwa olw'ebyo bye yayogera. Nsubira omuntu ayinza okugamba nti "Tewali musajja ayogedde kitono n'akola ebisingawo."

Ekisinga obulungi mu bigambo bye byonna byali bigambo bya buwanguzi: "Kiwedde." "Oluvannyuma, bwe yamanya nti byonna biwedde, era ebyawandiikibwa bisobole okutuukirira, Yesu n'agamba nti, 'Nnyonta nnyo.' Ekibbo kya vinegar w'omwenge kyaliwo, bwe batyo ne bannyikamu sipongi, ne bateeka sipongi ku kikolo ky'ekimera kya hisopu, ne bakisitula ku mimwa gya Yesu bwe yamala okufuna ekyokunywa, Yesu n'agamba nti, 'Kiwedde.' Bwe yayogera ebyo, yafukamira omutwe gwe n'awaayo omwoyo gwe." (Yokaana 19:28)

Ekigambo ekyo kitujjira mu Lungereza mu bigambo bisatu eby'enjawulo: It — is—finished. Naye mu lulimi olwasooka, Oluyonaani, kyali kigambo kimu kyokka: *Tetelestai (Tetelestai) nga bano. Tetelestai (Tetelestai) nga bano* kyali kigambo kya maanyi nnyo. Yali kigambo ekikomya ennyo ekyalaga nti ekintu kyali kiwedde ddala. Kiwedde ddala. Abamu baali balowoozeza nti kuno kwali kukaaba kwa kuggwaamu ssuubi. Yesu ng'aleekaana nti, "Oo kiwedde!" Si bwe kyali. Abalala baali balowooza nti kiyinza okuba nga kya kusinda buweerero, "Ohhh, kiwedde." Era si bwe kyali. Nkakasa nti kino kyali kigambo kya buwanguzi, so si kikangabwa. Kino kyali kigambo kya ssanyu, so si kukungubaga. Kino kyali kukaaba kwa buwanguzi, so si kukaaba kwa kuggwaamu ssuubi. Mu butuufu, yandisobodde okuleekaana nti "*Tetelestai (Tetelestai) nga bano!*" KIBADDE!

Naye, kiki ekyali kiwedde?

1. 1. Omulumu gwa Yesu ogw'oku nsi gwaggwa . Kyangu nnyo okutandika ekintu okusinga okukimaliriza, si bwe kiri? Oba oyogera ku pulojekiti, diguli mu ttendekero ekkulu, obufumbo, okwewaayo, obulamu, kyonna: kyangu nnyo okutandika okusinga okumaliriza. Kyova olaba nga tuwa empeera abo bokka abamaliriza. Tolaba biteeteeyi ebiwandikiddwaako nti, "Nnatandika emisinde gya Boston Marathon," nedda? Tewali afuna dipuloma ku lunaku olusooka ku ssomero. Essaawa ya zaabu togifuna ku ntandikwa y'omwezi ogwokubiri ku mulimu gwo omupya. Osusulwa ng'omaze. Mu butuufu, abasinga obungi ku ffe tulina obuzibu okumaliriza bye twatandika, naye si Yesu. Yali mumalirivu.

Ekigambo kino, "*Tetelestai (Tetelestai) nga bano,*" ekozesebwa emirundi emirala esatu mu njiri ya Yokaana era emirundi gyonna esatu giva ku mimwa gya Yesu. "Emmere yange,' Yesu bwe yagamba 'kwe kukola by'ayagala n'okumaliriza omulumu gwe.'" (Yokaana

4:34) "'Nnina obujulizi obuzito okusinga obwa Yokaana. Kubanga omulimu Kitange gwe yampa okumaliriza, gwe nkola, gutegeeza nga Kitange yantuma.'" (Yokaana 5:36) Omusajja ono agamba nga bukyali nti ntegesse okumaliriza bye natandika.

Ng'ebula essaawa ntono agende ku musaalaba, ali mu kusaba ne Kitaawe n'agamba nti, "'Nkuleetedde ekitiibwa ku nsi nga mmaze'" (waliwo ekigambo ekyo, *Tetelestai (Tetelestai) nga bano*) "'ng'amaliriza omulimu gwe wampa okukola.'" (Yokaana 17:4) Nga wayise essaawa, akaaba ng'awanise mu ngalo ze nti, "'Kiwedde.'" (Yokaana 19:30) Yesu bwe yajja ku nsi eno, teyajja na nkola ya kimpowooze "buuka ku ntebe y'empale yo". Yalina enteekateeka entongole. Yali amanyi bulungi ekyetaagisa okukolebwa. Yali amanyi obunnabbi obwali bwetaaga okutuukirira, abasajja abaali beetaaga okutendekebwa, ebyamagero ebyetaaga okukolebwa n'obubaka obwali bwetaaga okutuusibwa. Yagamba nti, omulimu gwange kwe kukola ebyagala by'Oyo eyansindika era omulimu ogwo ng'enda kugumaliriza.

Ensonga lwaki abantu bangi bawulira nga tebatuukiridde mu bulamu, nga banyiiize nnyo, nga tebalina ssanyu, kwe kuba nti tebagoberera kyakulabirako kya Yesu. Tebalina nteekateeka ya bulamu. Bagoba buli musota gw'enkuba, buli nsibuko y'okumatizibwa amangu era banywa okuva mu buli kidiba eky'amasanyu. Naye basigala nga balina ennyonta buli kiseera. Okwawukanako n'ekyo Yesu yagamba nti njagala kumanya Kitange ky'ayagala nkole era ng'enda kukikola okutuusa lwe ndimaliriza. Abantu, ekyo kyama kye kimu eky'okutuukirira mu bulamu bwammwe. Tuli ku nsi eno olw'ekigendererwa kye kimu Yesu kye yali wano. Tuli wano okuleeta ekitiibwa eri Kitaffe. Kino kiyinza okukwewuunyisa naye ekyo tugenda kukituukiriza mu ngeri y'emu ddala. Tugenda kukituukiriza nga tuba bawulize buwulize, nga tugenda ku musaalaba gwaffe mu ngeri ey'akabonero era nga twereka okukomererwa Katonda asobole okuba abalamu n'okufuga mu ffe. Tugenda kutuukirizibwa nga tusigala ku kkoosi n'okumaliriza emisinde.

Ekintu ekyo ekisembayo kye kintu ekisinga okukaluba okukola. Abamu ku mmwe mubuuza nti "Ekyo mukikola mutya? Musigala mutya ng'olina ekiruubirirwa? Mufuna mutya obuvumu okudduka emisinde gyonna egy'obulamu okutuuka ku layini y'okumaliriza n'ogikola obulungi?" Ka twekenneenye ekyo Bayibuli ky'etubuulira ku kyama kya Yesu.

"Ka tuteeke amaaso gaffe ku Yesu, 'omuwandiisi era,'" (tunula ekigambo) "omumalirizo w'okukkiriza kwaffe, eyagumiikiriza omusaalaba olw'essanyu eryateekabwa mu maaso ge, ng'anyooma ensanyi yaagwo n'atuula ku mukono ogwa ddyo ogw'entebe ya Katonda." (Abaebbulaniya 12:2) Kitubuulira engeri y'okumaliriza! Laba engeri gye tumaliriza, tutunuulira Yesu. Yesu yali atunudde wa? "Essanyu eryateekabwa mu maaso ge yagumira omusaalaba," yakyawa ensanyi, naye yayitamamu Lwaki? Kubanga yali akimanyi nti ku ludda olulala lwokka, yali agenda kutuula ku mukono ogwa ddyo ogw'entebe ya Katonda ng'atudde ekkubo omuntu okutabagana nabo Tukuuma essira lyaffe ku gye tugenda Mu mulembe ogw'okumatizibwa amangu we twagala okumatizibwa okw'amangu, tulina okujjukira nti empeera yaffe eri mu mirembe gyonna.

Kati totegeera bubi. Obulamu bw'Ekikristaayo ssinga busuubula na kintu kyonna kubanga bwe tunoonya okutuukiriza ekigendererwa kyaffe n'okumaliriza emisinde Katonda abala ebibala mu bulamu bwaffe. Tusomye ebyo: Okwagala, essanyu, emirembe, obugumiikiriza, ebibala byonna omwenda eby'omwoyo okuva mu Baggalatiya 5. Tewali ayinza kulaba ebyo mu kigero kye kimu ng'Omukristaayo bw'asobola.

Naye waliwo oludda olulala ku ssente eyo. Okubeera omugoberezi wa Kristo kijja kuleeta ebyetaago mu bulamu bwaffe. Kijja kwetaagisa okwefiiriza singa okutambula kwaffe ne Katonda kuba kwa nnamaddala era nga kutubuulira engeri gye tugumira ssaddaaka eyo, n'obwetaavu n'ebintu ebinyiiza obulamu. "Olw'essanyu eryali liteekeddwa mu maaso ge, yagumira omusaalaba ng'anyooma ensonyi era kati atudde ku mukono ogwa ddyo ogw'entebe ya Katonda." (Abaebbulaniya 12:2)

Abamu ku mmwe muli ku bunkenke bw'okulekayo. Abamu ku mmwe abasoma essomo lino muyinza okuba nga muli kumpi kuva mu buweereza, mutandise okuwulira nga munyiize era mpozzi nga kirabika nga tekirina bibala. Oli musomesa wa Bayibuli eyeebuza, wandibadde olekera awo olw'okuba olowooza nti "Situuka ku muyizi yenna?" Oli mukozi wa muntu ku bubwe nga bw'oli mu ngeri y'emu? Abamu ku mmwe mulowooza ku ky'okuleka obufumbo bwammwe? Abamu ku mmwe mulowooza nti, simanyi oba ngenda kukuuma ebintu bino eby'ekkanisa waggulu?"

Nsobola okukuwa akatono akamu ku magezi agasinga obulungi? Laba Yesu gye yatunudde. Ddamu essira lisse ku mirembe gyonna. "Ensi eno si maka gange; ndi muyitawo. Eky'obugagga kyange kiterekeddwa awalala okusukka bbululu." Ekyo bw'oba tokikiriza, oghenda kukaluubirirwa okumaliriza obulamu, Pawulo yagamba nti "...mu kiseera ekituufu tujja kukungula amakungula singa tetulekulira." (Abaggalatiya 6:9) Tolekulira. Tetelestai (Tetelestai) nga bano. Yesu yamaliriza omulimu gwe.

Enteekateeka y'okununulibwa yaggwa . Yamanya nti enteekateeka y'okununulibwa yali ewedde. Ekigambo ekyo, "*Tetelestai (Tetelestai) nga bano*" kigambo ekinyuvu. Kyatera okukozesebwa mu kyasa ekyasooka mu ngeri y'obusuubuzi. Okugeza, singa omuntu yalina looni eyeetaaga okusasula ebitundutundu, omusajja oyo ayinza okutambula n'ayingira ku lunaku olusembayo n'akuba wansi akasente ako akatono n'agamba nti, "*Tetelestai (Tetelestai) nga bano*," kiwedde, kisasulwa, kiwedde. Era omuwozi yamutunuulira n'amugamba nti, "Nkuyozaayoza!" Yesu bwe yakaaba nti, "*Tetelestai (Tetelestai) nga bano*," abo bonna abeetoolodde omusaalaba bandikoze ekibiina ekyo. Kisasulwa, kiwedde. Kiki ekisasulwa, kiki ekisasulwa mu bujuvu? Eky'okuddamu kwe kusasula ekibi, okugula obununuzi.

Yesu yagula atya okununulibwa kwaffe? Ekyo kikola kitya?

Ekyetaagisa mu mateeka kyali nti omuntu yenna ayonoona yandifudde. Ekyo kye kyali ekikolimo ky'amateeka. Kati jjukira ekigambo "okufa" kitegezeza okwawukana. Singa oyonoona, wandiyawuddwa ku Katonda emirembe gyonna. Eyo ye ngeri gye kyandikoleddemu. Omuntu yandibadde ayingira n'asazaamu ebbanja eryo, n'alisangula, n'alisasula. Okuva ku ntandikwa y'ebiseera, Katonda yalagira nti wateekwa okubaawo ssaddaaka y'omusaayi. Simanyi lwaki, tujja kusaba Katonda nga tutuuse mu ggulu. Tufunye ebimu ku bikozezebwa. Tutegezeddwa nti obulamu buli mu musaayi. Ekibi kiri

okufa; obulamu busazaamu okufa, okwali kugenda okuba okusasula. Kyalina okuba nga kya kusasula musaayi okusobola okutuggyako ebibi.

Kati okumala ebyasa bingi Katonda yali akkirizza omusaayi gw'ebisolo, endiga ennume, ente ennume, embuzi n'ente ennume, ng'okusasula okw'akabonero olw'ekibi ekyo. Naye "Tekisoboka musaayi gwa nte n'embuzi kuggyawo ddala bibi." (Abaebbulaniya 10:4) Nedda, singa ekibi kyaffe kyali kigenda kuggyibwawo, ssaddaaka eyandikisasudde mu ngeri emala n'okusazaamu ebbanja yandibadde etuukana n'emisingi esatu: 1) Yandibadde ya muntu; 2) kyandibadde tekirina kibi era 3) kyandibadde kibeera wansi w'amateeka, Amateeka ga Musa amakadde nga gatuukiriza buli jot and tittle perfectly. "Naye ekiseera bwe kyatuuka mu bujuvu, Katonda n'atuma Omwana we, eyazaalibwa omukazi, eyazaalibwa wansi w'amateeka, okununula abo abali wansi w'amateeka, tulyoke tufune eddembe mu bujuvu ng'abaana." (Abaggalatiya 4:4) N'olwekyo ssaddaaka yalina okuba nga ya muntu era nga yazaalibwa wansi w'amateeka. Yesu yatuukiriza ebisaanyizo bino byonna ebisatu. N'olwekyo, Yali asobola era yanditukoledde okusasula.

"N'olwekyo, kaakano tewali kusalirwa musango eri abo abali mu Kristo Yesu, kubanga okuyita mu Kristo Yesu etteeka ly'Omwoyo ogw'obulamu lyansumulula okuva mu mateeka g'ekibi n'okufa. Kubanga amateeka kye gaali tegalina maanyi kukola mu ngeri nti ganafuwa olw'obutonde obw'ekibi," (tunula kino) "Katonda yakola bwe yatuma Omwana we yennyini mu kifaananyi ky'omuntu omwonoonyi abeere ekiweebwayo ekibi. Era bwatyo n'asalira ekibi mu muntu omwonoonyi, mu ebisaanyizo ebituukirivu eby'amateeka bisobole okutuukirira mu bujuvu mu ffe." (Abaruumi 8:1-4)

Tusumuluddwa okuva mu kibi n'okufa kubanga Katonda yatuma omwana we yennyini mu kifaananyi ky'omuntu omwonoonyi abeere ekiweebwayo kyaffe olw'ekibi olwo ebisaanyizo ebituukirivu eby'amateeka bisobole okutuukirira mu ffe. Weetegereze kisoma nti "tuisinkanye mu ffe" so si "tuisinkanye." Tetusobola kutuukiriza bisaanyizo bya mateeka. Tewali yali asobola okuggyako Yesu.

Ekitundu ekisinga obunene eky'ekintu kyonna gyendi kiri mu lunyiriri olw'okusatu, olunyiriri olwo olusembayo olw'olunyiriri, "Yasalira ekibi mu muntu omwonoonyi." Omanyi ekyo kye kyogera? Nti Katonda bw'antunuulira, omwonoonyi, naye omwonoonyi ali mu Kristo, Omukristaayo, tantunuulira n'agamba nti "Nkuvunaana, ggwe omwonoonyi." Wabula, "Avumirira ekibi mu muntu omwonoonyi." Agamba nti nvumirira ekibi kyo, ekibi kyo nkiteeka ku musaalaba era nkuleka n'ofuna obutuukirivu bwa Yesu." *Tetelestai (Tetelestai) nga bano.* Nga oluyimba bwe lugamba nti, "Yesu byonna yabisasula, byonna bye mmubanja. Ekibi kyali kirese embalabe emmyuufu; yakinaaba nga kyeru ng'omuzira."

Amaanyi g'okufa gaali qawedde . Omulabe ow'obutonde ow'obuntu kwe kufa, si bwe kiri? Waliwo eyagamba nti, "Omuntu ayagala kusanyuka, naye omuntu tasobola kusanyuka kubanga akola ekintu kyennyini ky'atayagala kukola, afa." Ekyo kyogera ku bantu abasinga obungi.

Emirundi emeka gye tugezaako okwongezaayo okufa? Emirundi emeka gye tugezaako okwewala ekisolo ekyo? Emirundi emeka gye tuzina nga tukyetooolola ne twefuula nti tekiriyo? Tugezaako okudduka enkwata yaayo, naye ffenna okukkakkana nga tuli mu kifo kyayo ekiginyiga. Nfunye amawulire amalungi! Yesu amenye ekifo eky'okunyiga. Yesu teyabuulirangako kusaba kwa kuziika. Mu butuufu, Yesu yatabulatabula buli lumbe lwe yagandangamu. Baali...

okukungubaga olw'omuwala wa Yayiro, era yali yaakamuggya mu ntaana. Baali bakulembere mutabani wa nnamwandu okuva e Nayini. Yamala kumusituka. Baali bamaze ennaku nnya nga bakaaba Laazaalo. Yesu yagamba nti "Muzingule ejjinja. Lazaalo aveeyo." Yesu yasaanyaawo buli lumbe lwe yagandangamu.

Mu nnaku essatu ezaali zeetoolodde okufa kwe n'okuzuukira kwe, yaggyako okufa amaanyi gonna. "Naye ddala Kristo yazuukizibwa mu bafu, ebibala ebibereberye eby'abo abeabase. Kubanga okuva okufa lwe kwajja okuyita mu muntu, n'okuzuukira kw'abafu kuyita mu muntu. Kubanga nga bonna bwe bafiira mu Adamu, bwe batyo mu Kristo bonna balifuulibwa balamu. Naye buli omu mu kuddamu kwe: Kristo, ebibala ebibereberye; olwo bw'alijja, ababe." (1 Abakkolinso 15:20)

Bwe baaggya omulambo gwa Yesu ogutaliiko bulamu ku musaalaba ku Lwokutaano olwo akawungeezi, ne baguteeka mu ntaana gye yeewola. Olw'okuba baali bamanyi bye yayogera ku kudda mu bulamu era nga batya abagoberezi be, abaserikale baayiringisizza ejjinja ku ntaana eyo, ne bagisibako akabonero era ne bagiteekako omukuumi. Naye, tezaasobola kukwata nsigo ya bulamu. Ku Ssande eyo ku makya Maliyamu n'abakazi abalala baali awo Ye, obulamu, bwe bwabutuka. Ye yali ekibala ekisooka. Oyo eyasooka okuzuukizibwa mu bafu, obutaddamu kufa. Bw'anaddamu okujja bonna abaafiiridde mu ye, bajja kuva mu ntaana nga baweereddwa omubiri omupya, ogutavunda era ogutavunda. "Ekivunda bwe kinaaba kyambaliddwa ekitavunda, n'ekifa ekitafa, olwo ekigambo ekyawandiikibwa kirituukirira nti: "Okufa kumiriddwa mu buwanguzi." Ayi okufa, obuwanguzi bwo buli ludda wa? Ggwe okufa, olusu lwo luli ludda wa?" (1 Abakkolinso 15:54-55)

Abantu, Yesu bwe yagamba nti, "*Tetelestai (Tetelestai) nga bano!* Kiwedde!" yafuula okufa okuva mu kinnya ekitaliiko wansi n'afuuka ekkubo erifuluma, n'atuggya ku kkubo erimu n'atuteeka ku kkubo erisingako obulungi. Enger gye twolekagana nayo okufa kwe kugezesebwa kwa asidi, ekipimo ekisembayo eky'okukkiriza kwaffe. Olina okukkiriza okw'ekika ekyo, obwesige obw'ekika ekyo, nti Katonda ajja kukuzuukiza okuva mu nfuufu eno? Asobola – osobola okukibalira kubanga yamenya ekiziyiza ky'okufa, era n'akomawo nga tetulina kufa nate